

6683

рама

нець

СВІТАНОК

10

СВИТАНОК

Национальный архив Республики Беларусь

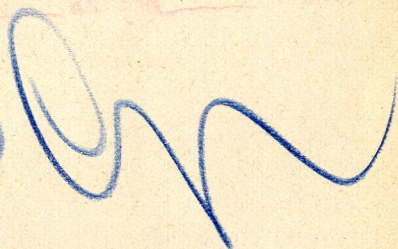
24 III 1926

1000

12

15

Ред. П. пр. Зечинет
и. П. Прокураторов. Республиканский
— Мадриде

ВИДАВНИЦТВО КРАСА І СИЛА Ч. 5.

ДРУКОВАНО 1000 ПРИМІРНИКІВ.
ДРУКАРНЯ „СЛОВО“ ЛЬВІВ. ЧАЦЬКОГО 6.
НАКЛАДОМ МРА Р. КУЛЬЧИЦЬКОГО.
ОБГОРТКА АРТ. МАЛ. РОМАНА ЧОРНІЯ.

08
Л. ОТАМАНЕЦЬ

~~6663~~
СВІТАНОК

ПОЕЗІЇ

~~9(15)~~

Л Ї В І В 1936

W5(2-5u)5-65944

ВСІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНІ.

ОЛІЯМИ навколо мене тіні:
Живі та мертві, близькі та далекі...
Я бачу їх атаку й жах ворожих ліній
І чую гомін бою, громів клекіт.

Шепоче хтось: Встає минуле вчора,
Знов наші прапори шумлять, лопочуть...
Упали тіні — ми резерва нова
Завершино в огнях піднятий почин;

Скупаємось і ми у бурі синій...
(Вони ж були предтечі буревісні!)
І вслід за ними ми, як буря ринем,
І грянемо, немов воскресна пісня.

Навколо мене тіні... В колі діти —
Святий порів ув їх очах ясніє:
Умерти й у жертovníку зжеврїти
Під блиск ясних мечів — проміння мрії.

І в серці розцвітає щось пеаном:
...Мільйони буде їх, мільйони цих дітей...
Тоді, як прийде новий день весняний,
Коли сурмою знову встане степ...

Я БАЧУ ЇХ усміхнені обличчя —
Такі ж самі, такі, як ось тепер...
Ідуть вони майбутнім дням на стрічу,
В руках розспіваний вогнем мавзер,

Що нині тут, в куточку ось під муром
(Без пана і без серця він уже),
Спогадує, як пан упав у штурмі
В палких обіймах з ним в огні пожеж...

Тоді ж і серце відняли співуче,
Поставили в куток оцей під мур,
Бо пан його упав на річці Случі,
Де був останній бій, бравурний штурм.

Ні, не забудь йому цих днів величних,
Як буря розливалася кругом,
Як пан його в борні за сині січні
Упав з ясным і соняшним чолом.

МАВЗЕР, МАВЗЕР в моїх палких долонях...
Вогнем цілунків впився я у сталь
Його тверду, холодну та безмовну. —
І чую, як горить кров тіней на устах
Моїх...

Як знов співа вогнем залізо,
Що заховало в собі світлий міт —
Співа, співа — і в серці різьбить візію,
(...і в серці різьбить знов величну мить).

Знов полум'ям моє зайнялось серце,
В п'янкій екстазі впало перед ним —
Горить, горить — співа, співа про день цей, —
Що знов гряде потоком буряним.

Я чую: знов Софії дзвони дзвонять
І крешуть даль акорди батарей!
Ідуть із сонцем ковані колони,
Ідуть... А на чолі святий Андрей...

Він знов благословляє гори Кия,
Рука його сяга в Каспія синь, —
Він жах і смерть, розпуку сіє
В рядах ворожих, згромлених дружин! —

НАВЧИ МЕНЕ твоїх законів,
Вкажи той шлях, кудюю ти
Ведеш залізні легіони
До все незнаної мети.

Вкажи цей шлях важкий, колючий,
По злоте руно я піду,
Мов Язон той, крізь — бурі-тучі,
І сонце з неба я зніму.

І на твоїм зложу олтарі —
І сам палатиму вогнем —
Вогнем пісень — полків ударних...
Навчи, молю, навчи мене!..

Бо вся душа моя палає
Нести священний твій скрижаль,
Нести в задимлені безкраї
Мойого серця крик і жар...

Я СМІЮСЯ, сміюсь, —
Хоч горять мої груди
І хоч душу мою
Перекривлює будень!

Знаю: завтра умру...
Я глузую із смерти —
В моїм серці бурун,
Моє серце уперте!..

Не прохаю пощади
В злої долі собі...
Знаю: доля не гладить
І я йду з нею в бій,

І на змаг що хвилини...
І співаю, кричу,
Щоб Господь сам почув
Кров'ю серця освячені гімни.

ПРОКИНУЛИСЬ мої вже струни,
І спóвнились вогню-життя!
Гримлять у них вали бурунні, —
В них я, в них я!

В них я — лечу понад простори,
Пісні жбурляю в темінь скиб,
Пісні мої — не метеори,
Стальні скалки...

Пісні, ті — іскри Прометея,
Вогонь душі і крик степів,
Жагуча туга за Мойсеєм,
Любов і гнів!

ШАЛЕНА ОБМІТЬ дум,
І туга, і тривога
І в серці часом сум
І біль їдкий знемоги...

Та все ж складати буду
Окрилені пісні
Про свято, не про будень!..
І в далечі мені

Горіти буде море
І Олег і Конаш,
І прапори прегорді,
І день великий наш.

У НАС ТИХО і глухо,
Тиша й темінь пуста...
Серце, очі і вуха
Палить, рве самота.

А за вікнами сонце,
А за вікнами спів :
Гей, як вирватись хоче
Наша юність, наш гнів

На весняні поля,
Щоб упитись вітрами,
Бурю-тучу розлять
Золотими степами.

Та й упитися, впитись
Співом юних грудей,
Всі простори залити
Та й упасти у битві
За наш соняшний день !

І ЗАВЖДИ крок сторожі,
Ходу тверду чутно
Й очей не заворожить
Нам сон — вони в-одно

У далеч дивляться, злинають
Туди, де світлість днів,
Де пісня йшла із нами
Й порив казки творив,

Де палко ссяли очі
Й пекли обійми рук,
Де смерть тверду охоче
Вітав суремний гук,

Де світ горів багровий
І новий нам скрижаль
Записувала знову
Тверда, калена сталь.

ЗАГЛЯНЬ ДО НАС, пресвітле сонце,
Заглянь за грати сталеві!...
В брудних і темних, чорних норах
Почуєш співи ти нові.

Про світ далекий і майбутній,
Про казку й давніх вже сторіч,
Побачиш день, що загоряє
У полум'ї юнацьких віч!

Заглянь же, глянь! Чому баришся?
Ніколи в нас тебе нема!
Заглянь за грати наші, сонце,
Де завжди ніч, де морок, тьма!

Нема тебе — так що ж... мандруй же
Далеким вольним світом ти!
В своєму серці створим сонце,
Збудуєм вольнії світи!

ДИВИСЯ: як сяють їх чола! —
Як мужно, як гордо, без слова
Ідуть всі... І ласки не молять, —
Ті люди в оковах!

Їх завтра поставлять,
Ось тут під цим муром
и нещадная сальва
Їм очі закурить!!...

Я знаю: не впаде там скарга —
Там пісня екстази розкрає,
Проб'є тобі серце ізнагла —
Проб'є, мов мечем перекрає...

Невже ж ти ще й нині
Не віриш в їх правду?
Защо ж вони гинуть,
Так сміливо й радо?!

РІЗДВЯНЕ

I.

Десь ллється пісня: Бог предвічний...
Десь радість світла на землі,
Мережить гаптом вікна січень
І день давно вже спати ліг

І ніч, сховавшись за вітрини,
Шепоче казку про вертеп...
Вроди, вроди, моя країно,
Месію й нам. — Чекає степ...

Віки чекаємо на нього,
Припавши в крові до слідів...
Нехай він буде нашим Богом,
Хай стане чином наших слів!

II.

Хтось стукає, іде до мене...
Це йде до мене коляда.
— Співайте ж — радість Вифлеєму —
Я серце вам своє віддам!

Хай буде теж і в мене свято!
Хоч може впав мій брат в цю мить,
Хоч може знов когось розп'ято! —
Воскресну пісню затрубить!

Устанем ще! Гей, пісню вічну!
Хай вчує небо про Дніпро
І про великі наші січні,
Як знявся наш порив орлом!

НАД СТЕПОМ ХМАРИ кров і сльози..
Шумить борвій у далині —
І хтось по хмарах громи возить,
І хтось по хмарах котить гнів.

Схилилися до трав долини
І слухають. Дрижить лоза.
І блискавиці в небі синім
І рветься полум'ям зигзаг.

Це їде він — звитяжний Юрій,
Вогнями креше із копит...
Змія уб'є, порве пурпури
І сонцем гряне на степи!

ПЕРЕМОГА

Ти не приб'єшся, не прилинеш
До вікон, наче жайворон, —
А тільки бурею з вершини
Нам поклик кинеш: До колон!

І сміхом розіллєш — рубіни
І громовицю по степах —
І впаде північ на коліна,
Коли нагряне смертний жах.

Ти не приб'єшся, не прилинеш,
Ні казкою, ні любим сном! —
Лише мечами вогняними
І бурею удариш знов!

НАШІ ГРУДИ розкриті,
Хай б'є вихор, гримить,
Наші груди є щитом,
Не лякаємось ми:

Ані бурі, ні громів!
Ми йдем мужно в життя,
Ми не знаємо втоми:
Несем в обрії стяг —

Несем сонця потоки...
І під нами сміється земля —
Наші радісні кроки
Застелили ввесь шлях...

І сміються, і кличуть...
Дзвони здвонять на день...
Воскресення йде січнів,
Перемога гряде.

ВЖЕ ПОГАСЛИ вечірні вогні,
І замовкли дзвінки трамваєві
І за вікнами бурею сніг
І вирує крутіж кришталевий.

В білій далечі хтось ісконав,
Впав у жертві святій і величній,
Щоби знову воскресла весна,
Наче казка приваблива й вічна,

Щоб і буря і вихор вилились
Нам у серце врочистим пеаном,
Щоб до наших темрявих колиб
Завітав опромінений ранок.

МОСКВІ

Колись в ранок весняний
Встануть дужі колони
І задзвонить степами
Переможний їх гомін.

Понесеться їх голос
По степах, по безмежних,
Розіллється навколо
Вихром бурі, пожежі.

Будуть знов блискавиці
Замість кволих акордів,
Заспіває нам криця
Переможно і гордо.

І Мазепа і Крути
Встануть вколо нас муром,
и тараном неугнутим
Грянуть в бори похмурі,

Щоб віддати тобі,
І сплатити довг вічний
За Базар, за Сибір,
За кривавії січні.

І ХОЧ ЗАКУТІ РУКИ
Й лиш клапті неба в нас —
Немає в нас розпуки,
Огонь наш не погас.

Все кличуть нас простори
І вабить далечінь
І надять розговори
Гартованих мечів.

ХМАРИ

Десь сонце, десь небо і свято, —
Навколо нас хмари стоять,
Навколо нас — терня, розп'яття
І впилася в серце змія...

Десь громи, десь буря — в нас тихо...
А серце чекає — горить —
На полум'я зриву, на вихор,
На ісход нової зорі.

Чекає, на прихід Месії,
Щоб викув скрижалі нові
І довго дожиданій мрії
Назустріч свій нарід повів.

І хмари громами ворухив
І степом вогонь розілляв —
Влив сонце і небо нам в душу,
Вказав перемоги нам шлях.

Ввесь нарід вже вийшов і кличе :
— О, бурє! О, де ти?! Прийди!
Вогниста, ясна і велична!
Нас в світлі простори веди!

Чи ж вічно чекати на тебе? —
Впадь громом, впадь сонцем на шлях! —
Не чуєш? — Шле нарід молебєн —
Під твоїм престолом прикляк...

Ввесь нарід готовий — вже вийшов!
Чекає... Бог, небо мовчать —
Ні, грому, ні бурі, ні тиші —
Навколо лиш хмари стоять...

ТИ ВЖЕ БЛИЗЬКО. О, бурє! Надходиш...
О, пречиста, бажана, свята!
Ти для нас несеш глагол Господній,
Ти для нас несеш поклик: Устань!

Закурилася даль вже тобою...
(Рине, рине молитва з під стріх...)
Ти готуєш полки вже до бою...
Ось край неба вогнем загорів,

В темних хмарах клекоче твій голос,
Поклонилося небо тобі,
Зажеврило й упало навколо,
Зупинило свій зоряний біг —

І чекає на тебе безмовно.
Дніпро молиться, буриться вже...
О, ще мить й бурунами застогне —
Запалає відплата безмеж.

Я склоняю тобі (о, пречиста!)
Своє тугою зрите чоло...
Ти прийдеш, ти прийдеш буревісна,
Полум'яна, грізна, як циклон!

О, я чую, надходиш — ти близько...
О, причиста, бажана, свята!
Вже рознеслася іскрою вістка
По степах!

О, КРАЮ МІЙ! Коли б я мав
Борця Самсона силу,
Я б грім у пісню закував,
Що всі степи збудила б...

Вікові пута я б порвав,
Що дні ясні скували —
В обійми любки я б не впав
Хоч царство дарувала б...

І не скував би Філістим
Мене в тюрму ніколи! —
Червоний жах і попіл, дим
Розкинув я б навколо...

ЩЕ СНИТЬСЯ ВАМ садок вишневий,
Епікуреїв ситий пир, —
Хоч брат в змаганні повсякденнім
Все кров'ю зрошує степи.

І вколо вир (не смерть, не смерть!)
Іде, біжить, спиняє кроки...
Ще мить, одна та й обійме,
Поглине нас бурним потоком.

Ви ж спіте, спіть! Не будим вас,
Хоч клекотять, гудуть простори,
Іде буря — туча громова,
Гримить весна стодзвонним хором.

Ви ж спіть! Весна іде до нас!
Не вам, не вам її стрічати!
Вас вабить жир і тишина...
І не про вас прийдешнє свято!

Я ЗАСЛУХАВСЯ В БУРЮ:
За стіною шуміло —
Припадала до муру
Зима килимом білим.

І здавалося: ти
Біля мене сиділа
І про день наш святий
Ти мені гомоніла.

І впились твої губи
В моє зимне чоло...
(Так дитину голублять)
...Я припав до долонь...

Це не ти! Це не ти...
Була казкою в мене!
Не твій легіт святий
Мої гладив рамена.

Впились в серця глибінь
Чорні смуги квадратів.
Це не біль; це не біль!!
І не смуток крилатий!

Це лиш туга моя
За світанком ридала
І за муром в полях
Вихром буря стояла.

О, НЕ МЕНІ твої принади
І уст твоїх рожевих чар. .
Вони шепочуть ласку зради,
Отрута в них — а не бальсам.

Ти все в мені приспати хочеш,
Приспать мій крик, мою снагу
Одним цілунком — чаром ночі,
Вогнем твоїх розквітливих губ.

Хоч пишна ти, як квітка гожа, —
Не впаду я тобі до ніг,
Бо серцю мому ти ворожа,
Бо серцю мому ти лиш гнів...

І хоч у серці туга ниє
Хоч серце, серце хоче знов
Почуть: твоя... і більш нічия...
Тобі, тобі моя любов...

Я, не впадú, ні не пригорну
Тебе розмріяну, палку...
В очах твоїх не небо — горно,
Зрадливих прибагів, спокус.

Ні, ні! — Зникай, зникай від мене!
Будь тільки з'ява — дикий сон...
Я вже не той, не той! Я звено
Малесеньке отих колон,

Що йдуть, пливуть до сонця й гинуть
Ідуть, нема ж їм вороття.
На обрію світанок синій
І світлий, гордий їхній стяг!

ВЕРНУТИСЬ?.. ні! не можу!
Хоч там життя почав,...
Прожив весну тривожну
І бачив небо у вочах...

Зіллюся з гулом міста,
Припаду пилом до вулиць,
Чекати буду вістей —
Як знов село (колись)

Дитям новим устане
Назустріч бурі тій,
Що прийде полум'яно
У казці золотій.

ОЛЕГ

(ІЗ ЦИКЛЮ „МИНУЛЕ“)

* * *

Я не можу про тебе співать,
Стороздзвонене місто!
Ти співаєш і сиплеш слова —
Твої очі іскристі.

Я біжу вулицями в простір,
Щоб зловить, твої звуки —
Щоб безтямно порватись в крутіж,
Закружляти на бруку...

Я біжу в долину, навпростець —
Ти за мною гальопом.
І біжиш і живеш і ростеш —
Граєш трамвайним дротом.

Я не можу про тебе співать, —
Бо не вічне голосиш;
Ти буденним, моментом живеш,
Ти загинеш в хаосі...

Бо глибоко у моїй душі
Гримить Каспій човнами...
Царгород, Доростоль, Нова Січ,
Крик поламаних знамен.

I.

Гримить Каспій. Клекоче бурунами.
Летять човни, мов птахи в долину.
Закуті в сталь мужі грізні з мечами
Верстають сміливо дорогу буряну.

Як день, як ніч б'ють хвилі зловорожі...
І в далечі зникають береги,
Безвпину в поготівлі, на сторожі —
Пливуть вони, хоч пекло навкруги.

Ні впину їм, ні воріття немає...
Це ж їм жевріє мрія золота
За обвалами хвиль, ген там в безкраї, —
Де Кирова вогнем горіла сталь,

Де синє небо, сонцем полум'яне
Списами Македон затьмив,
І збурих Персеполю брами,
І Дарія бундючного з'ярмив.

II

Одважні внуки світлого Дажбога —
Пливуть, пливуть пригод-боїв шукать.
Олег-князь їм провідник і дорога,
І кожне слово князеве — наказ!

Із човна в човен в бурянім безкраї
Літає він: — Сто миль ще до землі!
Вперед! — сурмить аж Каспій завмірає...
І мчить вперед все перший, на чолі.

Аж Каспій завмірає й тихнуть хвилі,
Пливуть все далі й далі Русичі...
Олег-князь вождь їх при вітрилі,
Олег-князь вождь чарує їх мечі.

У день орлом і в ніч соколом
Літа він в тереми свої...
І міниться його срібlistий шолом,
Як день, як ніч у першому човні.

III.

Розгулявся Каспій —
Бурмотить і клекоче...
Пінить хвилі — під небо сяга —
Затопити в них хоче
Русичів,

Що уперто гребуть,
Хребти хвиль розтинають —
Не бояться ні громів, ні бур!
Бо десь сонце сіяє...

Бо Олег-князь на їхнім чолі
І на обрію Ельбрус
Срібним холмом до сонця приліг,
Де межа двох імперій,

Гранітовим хребтом уп'ялась
В ядро земної кулі, —
Там, де зрадою рать полягла
З над Дніпра — Сяну й Сули,

Там йде з помстою Русі Владар,
(Гей, дрижи, Абесгуне!)
Під ним никне земля — і вода,
Завмірає бурунна.

Він підхмарним соколом летить —
Меч лискучий в правиці;
Цим мечем смерть братів відомстить, —
Що умерли в темницях,

Що у бою завзятім, святім
Під мечами упали
и віддали свою кров за простір, —
За могутність держави.

Глянь! — Йде знову Олегова рать,
Дзвонять сонцем шоломи,
В звуках цих з ними йде гнів Дніпра...
Їх ніколи не зламиш!

І зростатимуть знову вони,
Мов ті хвилі бурхливі —
Повні сонця, гармоній їх нив, —
І снаги і пориву.

IV.

Абесгун притулився до гір,
Закурився вогнями,
З мінаретів шле Аллаху гімн :
— Аллах, змилуйсь над нами !

— Одверни від нас гордую Русь,
Порви їхні вітрила !
Накажи, хай од джуми помруть —
Хай поглинуть їх хвилі !

Та не чує молитви Аллах,
Не рятує у горі, —
Русь на берег, на горби зійшла...
Схвилювалися зорі.

І вогнями упали мечі ;
Захлинулися кров'ю...
Вся долина, Каспій, Далечінь,
Переллялись в розмову :

Русичі ! Русичі ! — навкруги...
Ринуть бурі потоком —
Уже ж місту судився загин,
Вже навіки замовкне.

Русичі! — Аж жахнувся прибій
І розбився об скелі —
Русь на мурах веде уже бій,
Перемоги п'є келих.

Їм вже брами упали до ніг,
Вийшло місто з поклоном,
Просить ласки: О, Русе, кинь гнів!
Ми приймаєм закони.

Усе золото, срібло, янтар
І найкращі дівчата
Ми приносим для тебе як дар, —
Лиш спини свої раті.

Зупини свої раті! — Дивись!
В нашім серці тривога —
Ми складаєм усі коругви
На престолі Дажбога.

V.

Хозаре, зрадливий, безчесний,
Не тішся! Не тішся — дрижи!
За зраду діждешся, ти, мести —
За зраду Дажбога дружин!

Хоч впали Олегові вої
І Дажбога Див переміг, —
Вже завтра сурма золотою
Луною степом прогримить —

І впадеш од жаху... тривожний
За нині, за завтра своє
І звук твій безсилий, порожній
Розпукою далеч наллє.

Прохатимеш в неба пощади —
А небо суворе, німе
Глядітиме помстою зради
На зорями шитий намет.

Вже месник комоні сідлає,
І гострить мечі громові —
Дружину на рать він скликає
І бурею впаде тут він.

Чи чуєш?.. Степи вже хвилюють,
Копитами іскриться даль —
Це він вже надходить, чвалує
Ясний, молодий Володар,

Пан Дону, Карпат і Дунаю! —
Над Волгою рать вже його...
Чи чуєш? Вже сурми лунають,
Йде месник — з ним тисяч когорт!

З М І С Т:

	Стор.
1. Оліями	5
2. Я бачу їх	6
3. Мавзер	7
4. Навчи мене	8
5. Я сміюся	9
6. Прокинулись	10
7. Шалена обміть дум	11
8. У нас тихо	12
9. І завжди	13
10. Заглянь до нас	14
11. Дивися	15
12. Різдває	16
13. Над степом хмари	18
14. Перемога	19
15. Наші груди	20
16. Вже погасли вогні	21
17. Москві	22
18. І хоч закуті	23

	Стор.
19. Хмари	24
20. Ти вже близько	26
21. О, краю мій	28
22. Ще сниться вам	29
23. Я заслухався	30
24. О, не мені	32
25. Вернутись	34
26. Олег	35
Зміст	47

4548

135 (1986)

PI 4548 y

~~6683~~

СВІТАНОК